

Durmuş Hocaoğlu

Bir “Müstemleke Aydını” Hastalığı: “Yabânîleşme”

Yeniçağ, “Analiz”, 29 Aralık 2008, Pazartesi., s.08
“Analiz” Sıra No: 728; 2008-119; Aralık-111

YENİÇAĞ

NOT: Bu yazının *Yeniçağ*’daki matbû metni, mekân yetmezliği yüzünden, takrîben beşte biri çıkarılarak yayınlanmıştır — D.H.

Bir önceki yazımızda aydınların oluşturduğu topluluğun “zümre” evsâfında olduğunu söylemiştik; işte bu zümrenin adı “intelijansiya”. Kelime Latice “akıl, zihin, idrâk, zekâ” mânâsındaki “intellectus” kökünden Rusça olarak yapılmış – “intelligentsia” – ve bize de onun Fransızcası üzerinden intikal etmiş; bir mânâda, “yüksek zekâ sahipleri cemaati” gibi birşey.

İmdi; nasıl birşey – veya bir “şey” – işbu intelijansiya? Homojen mi? Hayır, değil, heterojen; ama yine de bir tür homojenliği var, çünkü, kendi dışından belirli bâzı husûsiyetleriyle tefrik edildiği için, içe kapanık, yâni bir tür cemaat; ama bâzı bakımlardan da değil, cemaate hiç benzemiyor. Cemaat, çünkü, MacIver ve Page tarafından yapılan ve büyük kabûl gören “*Küçük veya büyük herhangi bir grubun azaları her nerede, şu veya bu münferit menfaati değil, fakat müşterek hayatın ana şartlarını paylaşacak şekilde bir arada yaşarlarsa, biz bu gruba cemaat diyoruz. Bir cemaat’in alâmeti, ferdin hayatının tamamen bunun içerisinde yaşanabilmesidir*”[*] şeklindeki tanıma bâzı bakımlardan uyuyor; ama diğer yandan da değil, zîra aynı tanıma bâzı bakımlardan hiç uymuyor. Bir arada yaşamıyorlar, meselâ, ama yaşıyorlar gibi; hayatları tamâmen bunun içinde geçmiyor, ama sanki geçiyor gibi; cemiyetle temas hâлиндeler, ama sanki cemiyet içinde, izole edilmiş müstakil bir feodal ada gibi bir hayatları var; bir tek vücut gibi görünüyorlar, ama aslında birçok bakımdan her birisi ayrı telden çalıyor. Gerçekten de “aydın”, asıl olarak yalnızdır, ve hele en mümtaz nümûnesi olan filozof ise yapayalnız; zengin iç dünyası ona tek başına yeter de artar bile, başka dünyaya ihtiyaç duymaz; kalabalıkların ortasında yapayalnızken, tek başına başı alabildiğine kalabalıktır. Sonra, aydınlar kendi aralarında yekvücut gibi görünürler, ama hakîkat hâlde birbirinin aynı olan iki aydın yoktur ve mâhiyeti gereği, olamaz da, zîra biri diğerine asla tam olarak bîat etmez, edemez, etmemelidir de. Hemen herşeyin merkezine kendisini kor, aydın; bu yüzden de “benci”dir, hattâ daha fazlası, “bencil”; “ene”si kabarıktır, enâniyeti taşkın.

Tam bir baş belâsı, hâsılı; ama O’na yakışan da budur. Aydın – benim şahsen tercih ettiği daha sahîh sanı ile “entellektüel” – kuzu gibi olamaz; kurt gibi olmalıdır, sonsuz bir iç hürriyet ile işbâ hâlinde bir yalnız kurt

Aydın’ın bir başka vasfı ise, hastalıklarıdır: Ölümcül, kahredici ve yalnız O’nun için yaratılmış hastalıklar; öylesine ölümcül ki, öldürmüyor, süründürüyor, aydın’ın ışığını

söyündürüyor ve dahi, ışığı söyünmüş bir aydın ise, en ednâdan dahi ednâ oluyor, sıradanlıkta dibe vuruyor.

Bu hastalıkların en belli başlı ikisinden birisi, “**yabancılaşma**”dır (*alienation*).

Yabancılaşma'nın anlam çeperi çok geniş; felsefede, umûmî bir târif olarak, “şeylerin, nesnelerin bilinç için yabancı ve uzak olması, gerçeklikten kopuş”tur; ayrıca Hegelyen ve Marksist felsefede başka anlamları var. Psikiyatri’de “normalden sapma” demek oluyor ve meselâ bir “beden yabancılaşması” var ki hafazan’Allah: Kişi kendi bedenini reddediyor; daha da ilerlerse, “bu kol benim değil ki ne diye taşıyayım boşu boşuna” diye bir satır darbesiyle kesip atıveriyor kolunu, meselâ. Buraya kadarı herkese musallat olabilen yabancılaşma. Burada bizim mevzûmuz “sosyolojik yabancılaşma” ki asıl olarak aydınlarda görüleni de o: Aydın’ın nûrunu silip-süpüren, “entellektüel”i “entel”in en âdisinin en âdisine dönüştüren bu hastalık, kişinin kendi cemiyetine ve o cemiyete âit olan herşeye karşı yabancı – daha sahîh ifâdesiyle, ‘yabancı’ (*stranger*), veya ‘ecnebî’ (*foreigner*) değil, ‘yabânî’ (*alien*) – hâle getirir ve daha ileri haddinde ise düpedüz düşman – hem de saldırgan düşman - kılar.

İşte burası felâketin ta kendisidir; zîra ipin koptuğu yerdir ve yapılacak hiçbir şey de kalmamıştır.

Yabânîleşme, tipik ve karakteristik bir “**müstemele aydını**” hastalığıdır ve tedâvisi de bulunmamaktadır ne yazık ki; resmen ve alenen “istenmeyen kişi” (*persona non grata*) îlân edip insanların sıhhat ve selâmeti için cemiyetinden tecrit ederek nas ile temâsını kat’î sûrette kesmek ve hattâ en iyisi ve en emniyetlisi, “canın cehenneme” diyerek cemiyetinden tamâmen taretmektir. Çünkü, her sabah dünyaya gözlerini açtığında, kendisini, niçin, meselâ, “Ulu Sâhip Beyaz Efendi” gibi bir “beyaz” değil de, yine meselâ, bir siyâhî olarak yarattı diye Tanrı’yı reddedecek kadar cemiyetine aykırı düşmüştür.

Yabânîleşme’nin bir adım ilerisi ise “saldırma” safhasıdır; iş eğer bu safhaya kadar varmış ve “canın cehenneme” demek veya ‘adem’e göndermek imkânı da yoksa, geriye yapılacak tek şey kalmıştır: İnsanları ısırmaması için, Hannibal Lecter’e yapıldığı gibi, başına demir bir maske geçirerek yerin yedi kat dibinde müebbede mahkûm etmek.

Çünkü, yabânîlik sârî olduğundan, nasıl ki kurtadamın ısırıldığı kurtadam, vampirin ısırıldığı vampir olursa, yabânînin ısırıldığı da yabânî olur.

İmdi, fikrimce, memleketimizdeki yabânîler için böyle bir müdâhalede bulunmak zarûreti muacceliyyet kesbetmiştir; çünkü, saldırıyorlar ve ısırıyorlar.

Bilmem, anlatabiliyor muyum?

[*] Âmiran Kurtkan Bilgiseven., *Genel Sosyoloji.*, Divan Yayınları., İstanbul, 1982., s.7

